

DEN REGIONALA UTVECKLINGENS INVERKNINGAR PÅ SAMHÄLLET SAMT JHL:S YRKESBRANSCHER

SAMMANFATTNING AV JHL:S UTREDNING

AULA RESEARCH
© JHL RF 2024

PROMEMORIA 2024

19.11.2024

SAMMANFATTNING: UTREDNING OM DEN REGIONALA UTVECKLINGENS INVERKNINGAR PÅ SAMHÄLLET SAMT JHL:S YRKESBRANSCHER

Inledning

Aula Research utförde på uppdrag av JHL en utredning om den regionala utvecklingens genomgående inverkningar på samhällets olika delområden, de yrkesbranscher som JHL företräder samt fackförbundens verksamhet. Utredningen består av en omfattande litteraturöversikt.

Utredningens tema är regional utveckling som omfattar tre centrala utvecklingsförlopp: urbanisering, avfolkning i periferin samt regional differentieringsutveckling.

Utredningen granskar förändringarna i den regionala utvecklingen via tre tematiska helheter:

- Den regionala utvecklingen som fenomen
 - Regionala utvecklingen som fenomen, den regionala utvecklingens historia, dess nu-läge och framtid i Finland, urbaniseringen som en internationell megatrend, drivkrafter och faktorer som bromsar den regionala utvecklingen, regionernas differentieringsutveckling samt hur man främjar regionens livskraft.
- Regionala utvecklingens inverkningar på samhället
 - Den regionala utvecklingens effekter på befolkningen, serviceutbudet, offentliga sektorn, ekonomin och miljön
- Effekter på arbetsmarknaden och arbetslivet
 - Effekter på arbetstagarna, fackrörelsen och JHL:s yrkesbranscher: social- och hälsovården, teknik-, energi- och trafikbranschen, kosthåll och rengöring, pedagogik och handledningsbranschen, informationsarbete, administration och biblioteksbranschen samt säkerhetsbranschen.

I denna sammanfattning går vi igenom de mest centrala samhällseliga konsekvenserna samt inverkningarna på JHL:s yrkesbranscher som kommit fram i utredningen.

Den regionala utvecklingen som fenomen

I Finland har den regionala utvecklingen främst betytt regional koncentration, det vill säga urbanisering. Urbaniseringen syns i synnerhet i att de största städerna växer, samtidigt som mindre städer och landsbygdsområden förlorar sin befolkning. Urbaniseringen är en global megatrend och år 2030 beräknas mer än fem miljarder människor bo i städer. Urbaniseringsnivån i Finland är 86 procent, vilket är högre än EU:s medeltal.

Urbaniseringen är en långvarig trend i Finland som accelererat sedan 1950-talet, och utvecklingen ser ut att fortsätta. Befolkningstillväxten kommer även i framtiden att koncentreras till de största städerna. Unga vuxna är den grupp som mest flyttar till de stora stadsregionerna. Viktigare än är folk flyttar är dock att olika åldersgrupper allt oftare blir kvar i städerna. Urbaniseringen är nära förknippad med ekonomiska strukturer, och så länge de förblir oförändrade kommer urbaniseringen att fortsätta.

Drivkrafter för den regionala utvecklingen är bland annat en förändrad näringsstruktur, en åldrande befolkning, invandring och klimatåtgärder. Industriell automatisering och globalisering har lett till färre arbetsmöjligheter på små orter. Invandringen har i sin tur hållit de största städernas tillväxt igång och befolkningens åldersstruktur yngre. Åtgärder som vidtas för att hejda klimatförändringen, till exempel höga kostnader för privatbilism och energi, kan få människor att flytta till städerna.

Även om urbaniseringen fortsätter kan den avta till exempel på grund av städernas bostadsbrist och höga priser för boende. Eftersom det i och med digitaliseringen blivit allt vanligare med distansarbete och digitala tjänster kan pressen att flytta efter arbete och tjänster till städer minska. Den regionala utvecklingen orsakar ojämna befolkningsutveckling och kommunernas roll som tillhandahållare av välfärdstjänster blir central. Den snabba urbaniseringen har dock inte ökat betydande inkomst- eller välfärdsskillnader mellan olika områden, eftersom statsandels- och inkomstutjämnningssystemen har jämnat ut de regionala skillnaderna i levnadsstandarden.

Den regionala utvecklingens inverkan på samhället

Till följd av den regionala utvecklingen koncentreras befolkningen till städerna och deras tätorter, medan mer avlägsna områden förlorar sin befolkning. Detta innebär betydande förändringar i områdenas åldersstrukturer: unga vuxna bor allt oftare i städer, medan de äldre åldersklasserna stannar i områden utanför staden. Urbaniseringen ökar riskerna för sociala problem som bostadslöshet och ojämlikhet, och på landsbygden ökar risken för marginalisering på grund av försämrade utbildnings- och arbetsmöjligheter.

Den regionala utvecklingen kan förvärra ekonomisk och social ojämlikhet, eftersom utbudet av arbetsplatser och tjänster i städerna är större och levnadsstandarden är högre än i glesbygden. Polariseringen och de politiska motsättningarna mellan landsbygd och städer kan också tillspetsas. I städerna finns det ett tryck på att utöka servicen för att möta den ökande efterfrågan. Däremot minskar servicebehoven i mer avlägsna områden medan den åldrande befolkningen behöver mer omsorgstjänster.

Till följd av den regionala utvecklingen varierar tillgången och kvaliteten på tjänsterna mellan regionerna: i växande områden är tjänsterna mångsidigare och bättre finansierade, medan resursbristen i mer perifera områden kan försämra servicenivån. Finansieringen av tjänsterna är en stor utmaning, särskilt i områden med ett inflyttningsunderskott där skatteintäkterna minskar. I växande stadsområden behövs betydande investeringar för att producera tjänster. Detta kräver samarbete med kommuner, den privata sektorn och tredje sektorn.

Regionernas livskraft beror på deras förmåga att upprätthålla den ekonomiska och sociala välfärden. Mer utvecklade områden lockar investeringar och proffs, vilket kan stimulera den ekonomiska tillväxten. Inom periferiområden minskar samtidigt antalet arbetsplatser och ekonomin växer långsamt. Städerna erbjuder en innovationsplattform för ny teknik och lösningar inom cirkulär ekonomi, medan innovationsverksamheten och utbildningsutbudet i mer avlägsna områden kan vara mer begränsade. Å andra sidan kan det att områdena specialiserar sig också skapa och upprätthålla livskraft i mer avlägsna områden; till exempel bioekonomi, livsmedelsproduktion, turism och gruvsdrift är utspridda runtom i landet. De skapar en positiv stämning i dessa specialområden.

Effekterna på arbetsmarknaden och arbetslivet

Den regionala utvecklingen påverkar sysselsättningsgraden och arbetsmarknaden i hela Finland. I städer skapar nya företag och branschkoncentrationer, såsom till exempel olika teknologikluster, nya arbetstillfällen och lockar proffs. Områden där den ekonomiska verksamheten minskar drabbas av arbetsplatsförluster. Dessutom är utbildningsmöjligheterna ofta bättre i städerna, vilket ökar den regionala ojämlikheten.

Att städerna utvecklas kan förändra kraven i arbetet. Ny teknik, digitalisering och smarta lösningar kräver ständig kompetensutveckling från de anställdas håll. Servicebranschernas och informationsarbetets tillväxt i städerna skapar mångsidiga arbetstillfällen, men högre boendekostnader kan försämra försörjningsmöjligheterna för de anställda. Distansarbete möjliggör att man kan jobba var som helst. Detta kan minska behovet att resa eller flytta på grund av arbetet. Att distansarbete blir allt vanligare kan förbättra möjligheterna att förena arbete och familjeliv, men samtidigt kan arbetsgemenskapen försvagas.

Att arbetsmarknaderna i olika områden isolerar sig leder till variationer i fackförbundens inflytande – till exempel i områden som domineras av en enda stor arbetsgivare kan arbetsgivaren ha stor makt i förhållande till facket. De regionala skillnaderna återspeglas också i fackförbundsmedlemmarnas olika behov. Fackföreningsrörelsen måste anpassa sig till ändringarna i städerna och på landsbygden.

Den regionala utvecklingen återspeglas i JHL-medlemmars arbetsliv och förändringarna i arbetslivet, eftersom den har stor inverkan på den offentliga sektorns roll, servicebehov och resurser i olika områden. Till exempel är efterfrågan på social- och hälsovårdstjänster särskilt stor i områden där befolkningen blir äldre, medan utbildnings- och ungdomstjänster framhävs på andra håll i och med att den yngre befolkningsandelen är större där.

Det är viktigt att granska JHL:s yrkesbranscher ur ett regionalt utvecklingsperspektiv för att JHL ska kunna identifiera de behov och utmaningar som olika områden har. Detta bidrar till att kunna planera och anpassa sig till de förändringar i arbetslivet som den regionala utvecklingen medför samt att ge våra medlemmar bästa möjliga stöd enligt de olika områdenas behov.

För mer information om rapporten, kontakta:

Anna Korpikoski
Specialsakkunnig
Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL
anna.korpikoski@jhl.fi

Juha Vekkilä
Verkställande direktör
Aula Research Oy
juha.vekkila@aularesearch.fi

JHL:s utredning om den regionala utvecklingens inverknings utgör en del av förbundets mångåriga arbete kring framtids-trender.

Som tema omfattar regional utveckling tre huvudsakliga utvecklingstendenser: urbanisering, avfolkning i periferin samt regional differentiering.

Inverkningarna av dessa utvecklingsförlopp betraktas ur det finländska samhällets, arbetsmarknadens och arbetslivets synvinklar, med beaktande av JHL:s yrkesbranscher. Denna sammanfattning lyfter fram de centrala aspekterna av utredningen.

Utredningen har genomförts av Aula Research på uppdrag av JHL.

